

Sygn. akt I ACa 1266/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Bohun
Sędziowie:	SSA Walter Komorek (spr.) SSA Grażyna Matuszek
Protokolant:	Katarzyna Stalewska

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **S. K., W. K., M. S., A. S., M. Ż.**

przeciwko **Spółdzielni Mieszkaniowej (...) we W.**

o ustalenie nieistnienia uchwał Rady Nadzorczej ewentualnie

o uchylenie tych uchwał

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 18 września 2012 r. sygn. akt I C 848/10

1. **oddala apelację w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia uchwał Rady Nadzorczej dotyczących powodów w sprawie ich wykluczenia ze Spółdzielni;**
2. **odrzuca apelację w zakresie roszczenia ewentualnego o uchylenie tych uchwał Rady Nadzorczej;**
3. **zasądza od każdego z powodów na rzecz strony pozwanej po 135 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 września 2012 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I C 848/10 Sąd Okręgowy we Wrocławiu stwierdził nieważność uchwał Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) we W. o numerach (...)z dnia 7, 8 i 9 czerwca 2010 r., kończących postępowanie wewnątrzspółdzielcze dotyczące wykluczenia ze Spółdzielni powodów S. K., W. K., M. S., A. S. i M. Ż.. Zarazem Sąd Okręgowy oddalił powództwo w pozostałym zakresie dotyczącym żądania ustalenia nieistnienia uchwał Rady Nadzorczej poprzedzających uchwały Walnego Zgromadzenia i zniósł wzajemne koszty procesu. Sąd ten oparł swój wyrok na następujących ustaleniach faktycznych.

Powodowie S. K., W. K., M. S., A. S. i M. Ż. byli członkami pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) we W..

Pomiędzy powodami a Zarządem strony pozwanej powstał konflikt, którego przyczyną było wystąpienie w 2001 roku przez powodów z żądaniem przekształcenia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w odrębną własność poprzez przeniesienie prawa własności budynków oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu, na którym budynki te zostały posadowione. Strona pozwana podjętymi uchwałami uzależniła przeniesienie tych praw od zapłaty na swoją rzecz równowartości prawa użytkowania wieczystego gruntu.

Wobec bezskuteczności korespondencji prowadzonej ze stroną pozwaną, powodowie M. Ż. i S. K. wystąpili na drogę sądową domagając się uchylecia uchwały nr (...)z dnia 1 marca 2005 r. oraz uchwały nr (...)z dnia 15 lipca 2005 roku. Rozpoznający sprawę pod sygnaturą akt XIV C 296/06 Sąd Rejonowy dla W.wyrokiem z dnia 12 października 2006 roku uchylił uchwałę nr(...)wskazując jednocześnie, iż uchwała nr (...)była jedynie projektem i nie została nigdy podjęta. W uzasadnieniu wyroku wskazano, iż brak jest możliwości uzależniania ustanowienia odrębnej własności lokali od jakichkolwiek innych warunków niż te przewidziane prawem – a w konsekwencji również od wykupu przez żądających wyodrębnienia własności lokalu prawa użytkowania wieczystego części działki, na której położony jest budynek. Pomimo uchylecia rozstrzygnięcia zapadłego w sprawie XIV C 296/06 strona pozwana pozostawała bierna wobec wysuwanego przez powodów żądania przeniesienia prawa własności budynków wraz z prawem użytkowania wieczystego gruntu. Powodowie oraz inni mieszkańcy ul. (...) wystąpili do Sądu Okręgowego we Wrocławiu, domagając się nakazania złożenia stronie pozwanej oświadczenia woli we wskazanym wyżej przedmiocie. Wydane przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu orzeczenia były zgodne z żądaniem powodów i uprawomocniły się.

Powodowie A. S., S. K. i W. K. skierowali do Sądu Rejonowego dla W.subsydiarny akt oskarżenia przeciwko Prezesowi Zarządu strony pozwanej J. K., którego oskarżono o usiłowanie popełnienia przestępstwa oszustwa. Postępowanie toczące się przed Sądem Rejonowym dla W.pod sygn. akt II K 155/10 zakończyło się wydaniem dnia 30 sierpnia 2010 roku postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania Sąd nie dopatrzył się w zachowaniu oskarżonego wyczerpania znamion przestępstwa oszustwa. Sąd wskazał również, iż oskarżony realizował jedynie stosowną uchwałę Przedstawicieli Członków Spółdzielni (...) z dnia 27 maja 1994 r.

Strona pozwana wytoczyła przeciwko powodom powództwo o ochronę dóbr osobistych. Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2010 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I C 368/10 Sąd Okręgowy we W. powództwo oddalił, albowiem powodowie działali w granicach prawa, przy użyciu prawem przewidzianych środków i w celu realizacji słusznych roszczeń, co zostało potwierdzone prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego dla W.wydanym w sprawie o sygn. akt XIV C 296/06 i wyrokami Sądu Okręgowego we W. nakazującymi złożenie stronie pozwanej oświadczeń woli w przedmiocie przekształcenia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w odrębną własność poprzez przeniesienie prawa własności budynków oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu, na którym budynki te zostały posadowione. Na sposób formułowania zarzutów wpływ miał fakt bezprawnego uchylania się przez wiele lat przez Spółdzielnię od zaspokojenia roszczeń powodów.

Uchwałami Rady Nadzorczej strony pozwanej powodowie wykluczeni zostali z grona członków Spółdzielni. Uchwałą Rady Nadzorczej nr (...)z dnia 26 listopada 2009 r. S. K. został wykluczony z pozwanej Spółdzielni. Uzasadniając uchwałę wskazano, iż powód naruszając dobre imię Spółdzielni oraz jej organów samorządowych pośrednio działał na szkodę Spółdzielni, a tym samym na szkodę pozostałych jej członków. Uchwałami Rady Nadzorczej nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r. M. Ż. i M. S. zostali wykluczeni z pozwanej Spółdzielni. Uzasadniając uchwałę wskazano, iż powodowie dopuszczając się pomówienia strony pozwanej podważyli jej dobre imię oraz wiarygodność, a także swoim działaniem świadomie i celowo wprowadzili w błąd organy ścigania, sądy i inne instytucje. Uchwałami Rady Nadzorczej nr (...)i nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. A. S. i W. K. zostali wykluczeni z pozwanej Spółdzielni. Uzasadniając uchwałę wskazano, iż powodowie sporządzając doniesienie do prokuratury z dnia 19 listopada 2007 r. naruszyli dobre imię organów Spółdzielni. O terminach posiedzeń Rady Nadzorczej powodowie zostali poinformowani.

Od uchwał Rady Nadzorczej powodowie odwołali się do Walnego Zgromadzenia strony pozwanej. Uchwałami o numerach (...), (...) i (...)z dnia 7, 8 i 9 czerwca 2010 r. Walne Zgromadzenie postanowiło nie uwzględnić odwołań.

O terminach Walnego Zgromadzenia powiadamiano wyłącznie mieszkańców osiedla, którego dana część Walnego Zgromadzenia dotyczyła. Informacja o terminie i miejscu Walnego Zgromadzenia umieszczona została w biurze administracji oraz w centrum obsługi mieszkańca. Powodowie poinformowani zostali jedynie o terminie II Części Walnego Zgromadzenia wraz z pozostałymi mieszkańcami ul. (...).

Zgodnie z treścią § 8 ust. 1 statutu strony pozwanej wykluczenie członka Spółdzielni mogło nastąpić wyłącznie w przypadku: umyślnego działania na szkodę Spółdzielni doprowadzającego do strat majątkowych lub wbrew jej interesom, umyślnego naruszania zasad współżycia społecznego poprzez m.in. zachowania nie dające się pogodzić z dobrymi obyczajami, rażącego niedbalstwa, w szczególności uporczywego nierespektowania postanowień statutu i regulaminu porządku domowego i innych uchwał organów samorządowych, uporczywego uchylania się od wykonywania zobowiązań wobec Spółdzielni, w szczególności za zaleganie z opłatami na koszty gospodarki zasobami mieszkaniowymi, w tym remontów i modernizacji budynku (nieruchomości), w kwocie odpowiadającej sześciu miesięcznym opłatom za lokal, mimo wezwania do zapłaty, umyślnego wprowadzania Spółdzielni w błąd w celu nabycia określonych uprawnień lub korzyści majątkowych np. poprzez zatajanie liczby osób faktycznie zamieszkałych w lokalu.

Podejmowanie uchwał w przedmiocie pozbawienia członkostwa przez wykluczenie lub wykreślenie z rejestru członków należy na mocy § 29 ust. 1 pkt 17 statutu do kompetencji Rady Nadzorczej strony pozwanej. O czasie, miejscu i porządku obrad Walnego Zgromadzenia (jego pierwszej części), wszyscy Członkowie powinni być zawiadomieni na piśmie co najmniej na 21 dni przed terminem Zgromadzenia, o czym stanowi § 22 ust. 1 statutu.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zważył, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części.

Powodowie domagali się, po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, ustalenia nieważności uchwał Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) o numerach (...) i (...)z dnia 7, 8 i 9 czerwca 2010 r. i ustalenia nieistnienia uchwał Rady Nadzorczej strony pozwanej nr (...)z dnia 26 listopada 2009 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2012 r., nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. i nr (...)z dnia 25 lutego 2012 r. ewentualnie uchylecia tych ostatnich uchwał Rady Nadzorczej.

Procedura postępowania w przypadku wykluczenia lub wykreślenia członka spółdzielni uregulowana została w treści art. 24 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1982 r. Nr 30, poz. 210 z późn. zm.). Art. 24 § 6 Prawa spółdzielczego przewiduje możliwość wniesienia odwołania od uchwały rady nadzorczej spółdzielni do walnego zgromadzenia lub zaskarżenia uchwały bezpośrednio do sądu. Powodowie skutecznie odwołali się do Walnego Zgromadzenia od uchwał Rady Nadzorczej w przedmiocie ich wykluczenia. Art. 24 § 8 Prawa spółdzielczego stanowi, że w wypadku wniesienia do walnego zgromadzenia odwołania od uchwały rady nadzorczej w sprawie wykluczenia albo wykreślenia członek spółdzielni ma prawo być obecny przy rozpatrywaniu odwołania i popierać je. Natomiast art. 24 § 9 Prawa spółdzielczego nakłada na spółdzielnię obowiązek powiadomienia odwołującego się członka o terminie walnego zgromadzenia.

Walne Zgromadzenie strony pozwanej podzielone zostało na trzy części i odbywało się w dniach 7-9 czerwca 2010 r. O terminie i miejscu każdej części Walnego Zgromadzenia strona pozwana informowała tylko swoich członków – mieszkańców danego osiedla. Ponadto informacja taka umieszczona została w siedzibie administracji spółdzielni oraz w centrum obsługi mieszkańca. Część II Walnego Zgromadzenia strony pozwanej odbyła się dnia 8 czerwca 2010 r. O części tej poinformowani zostali mieszkańcy ul. (...), w tym także powodowie. Strona pozwana nie poinformowała powodów o terminach pozostałych części (I i III) Walnego Zgromadzenia mimo, że w porządku obrad każdej części Walnego Zgromadzenia znajdował się punkt dotyczący wszystkich odwołań powodów od uchwał Rady Nadzorczej w zakresie ich wykluczenia. Pozbawieni zostali oni możliwości bezpośredniej obrony swoich praw poprzez zabranie głosu i ustosunkowanie się do kwestii ich wykluczenia ze Spółdzielni (...). Nie można uznać bowiem za skuteczne zawiadomienie przez pozostawienie informacji w miejscu ogólnodostępnym, jak np. siedziba spółdzielni. Skoro ustawa nakłada na stronę pozwaną obowiązek pisemnego zawiadomienia odwołujących się członków o terminie, miejscu i porządku Walnego Zgromadzenia, zawiadomienie wykluczonych członków, których odwołania miały zostać

rozpatrzone, o wszystkich trzech częściach Walnego Zgromadzenia winno zostać dokonane w ten sam sposób, tj. poprzez doręczenie im zawiadomienia o terminie i miejscu odbycia każdej części Walnego Zgromadzenia i porządku obrad. Walne Zgromadzenia strony pozwanej odbywające się w dniach 7 – 9 czerwca 2010 roku obarczone były uchybieniami o charakterze formalnym. Uchybienia formalne, co do zasady nie skutkują nieważnością podjętej uchwały, chyba że uchybienia te mogły mieć wpływ na treść uchwały.

Uchwały Walnego Zgromadzenia, nie uwzględniające odwołań powodów od uchwał Rady Nadzorczej w przedmiocie wykluczenia powodów ze Spółdzielni, zapadły z naruszeniem art. 24 Prawa spółdzielczego. W oparciu zatem o art. 42 § 2 Prawa Spółdzielczego, który stanowi, że uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna, należało – tak Sąd Okręgowy – uwzględnić żądanie pozwu i stwierdzić nieważność uchwał Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) o numerach (...)i (...) z dnia 7, 8 i 9 czerwca 2010 r. Uchwała bowiem w zakresie wykluczenia w sposób radykalny narusza prawa członka spółdzielni, jest najbardziej restrykcyjnym sposobem ustania członkostwa. Zachowanie ustawowej procedury rozpoznania odwołania od uchwały rady nadzorczej, gwarantuje wykluczonym członkom możliwość obrony, przedstawienia swoich racji i jest niezależna od skuteczności jego odwołań. Takie stanowisko – według Sądu Okręgowego – konsekwentnie jest zajmowane w doktrynie.

W ocenie tego Sądu nie zasługiwało na uwzględnienie żądanie ustalenia nieistnienia zaskarżonych uchwał Rady Nadzorczej. Powodowie wskazali, iż wobec skutecznego wniesienia odwołania do Walnego Zgromadzenia uchwały Rady Nadzorczej podjęte wcześniej utraciły moc i przestały istnieć. Walne zgromadzenie w przypadku zaskarżenia uchwały rady nadzorczej w przedmiocie wykluczenia danego członka działa jako organ drugiej instancji i może utrzymać uchwałę w mocy albo ją uchylić, co skutkuje przywróceniem członkostwa. Wyrok stwierdzający nieważność uchwały walnego zgromadzenia jako organu odwoławczego z przyczyn formalnych nie uchyla uchwały rady nadzorczej, która pozostaje nadal w mocy. Członek spółdzielni jest zatem nadal wykluczony. Uchylenie uchwały walnego zgromadzenia powoduje, iż wykluczony członek ma możliwość zaskarżenia uchwały rady nadzorczej pod względem merytorycznym i wniesienia o jej uchylenie na podstawie art. 42 § 4 Prawa spółdzielczego. Sześciotygodniowy termin określony w treści art. 24 § 6 pkt 2 Prawa spółdzielczego ulega wówczas przywróceniu. Ponadto uchwała organu spółdzielni może być uznana za nieistniejącą jedynie w przypadku najpoważniejszych wad, wykluczających wyrażenie oświadczenia woli uprawnionych podmiotów, choćby z naruszeniem przepisów prawa, o czym orzekł w wyroku z dnia 24 września 2003 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt I PK 336/02 Sąd Najwyższy. Okolicznościami uzasadniającymi stwierdzenie nieistnienia uchwały jest chociażby podjęcie uchwały przy braku wymaganej większości głosów, czy też w wyniku zwołania walnego zgromadzenia przez organ do tego nieuprawniony. W niniejszej sprawie postępowanie w przedmiocie wykluczenia powodów ze Spółdzielni toczące się przed Radą Nadzorczą przebiegało prawidłowo pod względem formalnym, nie było zatem podstaw do stwierdzenia nieistnienia uchwał nr (...)z dnia 26 listopada 2009 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. i nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r.

Prawomocne stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia z przyczyn formalnych otwiera wykluczonym członkom spółdzielni drogę do zaskarżenia uchwał Rady Nadzorczej. Z uwagi na zmianę żądania pozwu, wiążącą Sąd rozpoznający sprawę, badaniu podlegają jedynie formalne przesłanki ważności uchwał Walnego Zgromadzenia, a nie ich merytoryczna zasadność.

Powództwo uwzględnione zostało jedynie w połowie, zaś obie strony poniosły zbliżone koszty, dlatego też w oparciu o treść art. 100 k.p.c. orzeczono w pkt III sentencji o ich wzajemnym zniesieniu.

W apelacji od wyżej cytowanego wyroku, zaskarżając go w pkt II i III powodowie zarzucili:

1) naruszenie prawa materialnego, w tym art. 24 w zw. z art. 42 ustawy - Prawo spółdzielcze poprzez przyjęcie, iż uchwały Rady Nadzorczej nr (...)z dnia 26 listopada 2009 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. i nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. o wykluczeniu powodów z grona członków strony pozwanej istnieją i nie straciły mocy na skutek odwołań wniesionych przez powodów od tych uchwał do Walnego Zgromadzonego;

2) ewentualnie naruszenie art. 187 § 1 pkt 1 w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. poprzez nierozpoznanie żądania uchylenia uchwał Rady Nadzorczej w sytuacji, gdy żądanie główne zostało w części oddalone i skutek tego możliwe było uwzględnienie żądania ewentualnego poprzez uchylenie tych uchwał;

3) ewentualnie naruszenie art. 100 k.p.c. poprzez wzajemnie zniesienie między stronami kosztów procesu w sytuacji, gdy strony poniosły koszty procesu w różniącej się znacznie wysokości, a nadto powodowie – biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy – ulegli tylko co do nieznacznej części ich żądania.

Mając powyższe na uwadze powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt II poprzez ustalenie nieistnienia w/w uchwał Rady Nadzorczej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt II i przekazanie sprawy w zakresie nierozpoznanego żądania uchylenia uchwał Rady Nadzorczej nr (...)z dnia 26 listopada 2009 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...) z dnia 25 lutego 2010 r. i nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. o wykluczeniu powodów z grona członków strony pozwanej do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Jednocześnie powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt III poprzez zasądzenie na rzecz każdego z nich od strony pozwanej po 757 zł, w tym 540 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zarazem powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 122, poz. 1024) zmieniła m.in. ustawę z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.). Zmiany w prawie spółdzielczym dotyczyły m.in. zasad i trybu zaskarżania uchwał organów spółdzielni zarówno w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym, jak i sądowym, a ponadto wprowadziły postępowanie odwoławcze na podstawie przepisów ustawy od uchwały o wykluczeniu albo wykreśleniu. Zgodnie z nowym art. 32 Prawa spółdzielczego, statut może stanowić, że w określonych w nim sprawach między członkiem a spółdzielnią, członkowi przysługuje prawo odwołania się od uchwały organu spółdzielni do innego wskazanego w statucie organu spółdzielni w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym. Postanowienia statutu o tym ostatnim postępowaniu nie mogą przy tym ograniczać członka w dochodzeniu jego praw na drodze sądowej. Nowy art. 32 nadał postępowaniu wewnątrzspółdzielczemu charakter w pełni fakultatywny, co oznacza, że skierowanie odwołania od uchwały organu spółdzielni do innego wskazanego w statucie organu spółdzielni zależy zawsze od woli członka spółdzielni. Tym samym wyczerpanie postanowienia wewnątrzspółdzielczego nie jest już w żadnej sprawie warunkiem wystąpienia na drogę sądową.

W przedmiotowej sprawie powodowie wyczerpali postępowanie wewnątrzspółdzielcze. Uchwałami Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółdzielni postanowiono nie uwzględnić ich odwołań od uchwał Rady Nadzorczej w sprawie wykluczenia powodów z pozwanej Spółdzielni. Sąd Okręgowy we Wrocławiu stwierdził prawomocnie nieważność uchwał Walnego Zgromadzenia, o których mowa. Według powodów, takie rozstrzygnięcie sądowe co do uchwał Walnego Zgromadzenia sprawia, że nie istnieją, bo przestały istnieć w następstwie tego rozstrzygnięcia, uchwały Rady Nadzorczej. Tymczasem w ocenie Sądu Apelacyjnego nie przywraca ono członkostwa powodom, a otwiera im drogę do żądania uchylenia uchwał Rady Nadzorczej. Stwierdziwszy brak podstaw uzasadniających wykluczenie Sąd uchyła (lub jak w przedmiotowej sprawie – stwierdza nieważność) uchwały Walnego Zgromadzenia i poprzedzające je uchwały Rady Nadzorczej.

O ile w wypadku czynności bezwzględnie nieważnej dochodzi do złożenia oświadczenia woli, z tym, że z przyczyn formalnych lub merytorycznych ustawa traktuje je, a sąd potwierdza jako nieważne od samego początku, o tyle w wypadku czynności nieistniejącej, jej powstawaniu towarzyszą tak dalece idące uchybienia, że w ogóle nie dochodzi do złożenia oświadczeń woli. Rozróżnienie czynności bezwzględnie nieważnych i nieistniejących od lat odnoszone jest także do uchwał organów spółdzielni (por. Iwona Krzekotowska-Olszewska i Krystyna Krzekotowska, „Zaskarżanie uchwał organów spółdzielni i postępowanie wewnątrzspółdzielcze według nowych zasad”, w: Mieszkalnictwo i Prawo, 1/2006, s.5). W tym nurcie orzecznictwa utrzymuje się wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r. (V CSK

260/09, OSNC – ZD 2010, nr 4, poz. 106), zgodnie z którym członek spółdzielni może również żądać ustalenia nieważności (art. 58 k.c. i art. 189 k.p.c.) albo nieistnienia (art. 189 k.p.c.) uchwały zarządu albo rady nadzorczej spółdzielni.

Za takie podstawowe uchybienia w zakresie elementów konstytuujących uchwały, przesądzające o ich nieistnieniu, uznaje się w literaturze prawniczej i w orzecznictwie m.in. zwołanie walnego zgromadzenia przez organ do tego nieupoważniony i brak wymaganej w ustawie lub statucie większości głosów do podjęcia uchwały. Jeśli więc uchwała w rzeczywistości nie zapadła, to nie może być ona ani skuteczna, ani bezskuteczna, albowiem nie istnieje. Można wtedy wnieść na podstawie art. 189 k.p.c. nieograniczone żadnym terminem powództwo o ustalenie, że uchwała nie istnieje lub bronić się przed jej skutkami przez postawienie w konkretnej sprawie zarzutu jej nieistnienia.

Domagając się ustalenia nieistnienia uchwał Rady Nadzorczej nr (...)z dnia 26 listopada 2009 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 28 stycznia 2010 r., nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. i nr (...)z dnia 25 lutego 2010 r. o wykluczeniu powodów, ci nie wskazali na żadne tego typu wady towarzyszące dokonywaniu owych uchwał. W apelacji natomiast powodowie wskazują – zdaniem Sądu Apelacyjnego błędnie – że owo nieistnienie jest skutkiem prawnym sądowego stwierdzenia nieważności uchwał Walnego Zgromadzenia, do którego odwołali się w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym. Tymczasem uchwały tego ostatniego organu, mocą owego stwierdzenia, uznaje się za nieważne i jako takie pozostające bez wpływu na byt prawny w/w uchwał Rady Nadzorczej, które wymagają uczynienia ich, jeśli taka jest wola powodów, przedmiotem powództwa o uchylenie.

Powodowie postawili takie żądanie na wypadek oddalenia powództwa o ustalenie nieistnienia uchwał Rady Nadzorczej. Jest to żądanie przedstawione w pozwie na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania wskazanego na pierwszym miejscu. Sformułowanie żądania ewentualnego różni się zarówno od żądania alternatywnego, jak i od żądania facultas alternativa. Sąd ma orzec o żądaniu ewentualnym wtedy, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu. Tymczasem Sąd Okręgowy w komparycji wyroku w ogóle nie wymienił roszczenia ewentualnego i nie zajął się nim w tenorze wyroku. Zachodzi zatem szczególnie wypadek niedopuszczalności apelacji, gdyż została ona wniesiona przeciwko nieistniejącemu orzeczeniu o roszczeniu ewentualnym. W praktyce sądowej nierzadko zdarza się, że skarżący składają apelacje, mimo, że do określonej części żądania sąd nie ustosunkował się, pomijając ją w sentencji wyroku. W takiej sytuacji stronie nie przysługuje środek odwoławczy, lecz wniosek o uzupełnienie wyroku, a jeśli minął termin do jego złożenia, strona może tylko wytoczyć nowe powództwo o roszczenie, o którym sąd nie orzekł w wyroku. W omawianym przypadku apelacji powinna być odrzucona, jako zwrócona przeciwko orzeczeniu nieistniejącemu (por. postanowienia SN z dnia 2 czerwca 1964 r., I PR 1/63, OSNCP 1965, nr 5, poz. 80 i z dnia 7 października 1998 r., II UKN 247/98 OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 665 oraz „Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych” autorstwa H. Pietrkowskiego, wyd. 5, Warszawa 2011, s. 554).

W następstwie powyższego Sąd Apelacyjny odrzucił apelację w zakresie roszczenia ewentualnego o uchylenie w/w uchwał Rady Nadzorczej. Słusznie też postąpił Sąd Okręgowy, znosząc wzajemnie koszty procesu, gdyż powodowie utrzymali się ze swoim roszczeniem co najwyżej w połowie.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego uzasadniają przepisy art. 385, 373 i 98 k.p.c.

bp